

2.9.2022

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausuntopyyntö VN/17578/2022

Valtiovarainministeriön lausunto; Luonnos valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta eräisiin julkiselle sosiaali- ja terveydenhuollolle covid-19-epidemiasta aiheutuviin lisäkustannuksiin vuonna 2022

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta eräisiin julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon covid-19-lisäkustannuksiin. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kuntien vuoden 2022 koronasta aiheutuneiden sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten korvaamiseksi myönnettävistä valtionavustuksista.

Esityksen keskeisenä tavoitteena on korvata kuntien koronasta aiheutuneet välittömät lisäkustannukset riittävän tarkasti ja siten, että se aiheuttaisi hakijoille mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa. Korvausten taso tulitisiin mitoittamaan siten, että epidemian hoidosta aiheutuneet lisäkustannukset tulevat valtakunnan tasolla kokonaisuudessaan täysimääräisesti katetuksi. Toimintokohtaisten avustuserien lisäksi avustuskokonaisuuteen sisällytettäisiin asukasluvuun pohjautuva laskennallinen erä kattamaan muita koronasta aiheutuneita välittömiä kustannuksia.

Valtiovarainministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa:

Valtiovarainministeriö on osallistunut tiiviisti ohjaus- ja valmisteluryhmiin, joissa kustannusten korvaamisen perusteita ja nyt lausuttavana olevia asetus- ja muistioloennoksia on valmisteltu. Asetusluonnoksen valmistelua on ohjannut keskeisesti *budjettiriihen 2020 pöytäkirjamerkintä koronasta aiheutuvien terveysturvallisuustoimien korvaamisen sisällöstä, korvaamisesta niin kauan kuin epidemiatilanne tai hybridistrategian toimeenpano korvaamista edellyttää ja pyrkimys avustusjärjestelmään, jossa kannustimet kustannustehokkaaseen toimintaan säilyvät.*

Valtiovarainministeriö toistaa jo lausunnossaan vuoden 2021 korvausmallia (VN/17361/2021) koskien esittämänsä näkemyksen, että valtaosa tehtävistä, joista aiheutuneet kustannukset on luvattu korvata, perustuvat kuntien lakisääteiseen järjestämis- ja rahoitusvastuuseen kuuluiin tehtäviin,

erityisesti tartuntatautien vastustamistyöhön. Tartuntatautilain (1227/2016) 2 luvussa säädetään torjuntatyön järjestämisen vastuiden jakautumisesta mm. valtion, alueiden ja kuntien kesken. Lain 9 §:n mukaan kunnan velvollisuutena on järjestää alueellaan laissa tarkoitettu tartuntatautien vastustamistyö osana kansanterveystyötä siten kuin kansanterveyslaissa (66/1972), terveydenhuoltolaissa (1326/2010) ja tartuntatautilaissa säädetään. Edelleen kyseisen lain 78 §:n perusteella toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (1704/2009), jollei toisin säädetä. Koska tartuntatautien vastustamistyöstä säädettyä ei ole kuitenkaan varauduttu suoraan koronapandemiasta seuranneeseen tilanteeseen eikä hallituksen hybridistrategian perusteella ja laajuudessa määräytyviin ja ohjattuihin toimiin, on perusteltua arvioida koronatoimenpiteiden täysimääräisen rahoituksen toteutumista niin kuntien peruspalvelujen valtionosuuden kuin toiminnoittain kohdennettavien valtionavustusten kokonaisuutena.

Valtiovarainministeriö katsoo, että *edellä kuvattu edellyttää, että korvausmallia valmisteltaessa huomioidaan myös lakisääteisiin tehtäviin kohdentuva rahoitus*. Lisäksi arvioinnissa *on otettava huomioon hallituksen linjaus kohdentaa rahoitusta hoito- ja palveluvelan purkuun ja tarkoitukseen varattu RRF-mekanismien rahoitus*. Edelleen *huomiotta ei voi jättää, että tähän mennessä toteutetut tukitoimet ovat ylittäneet kuntien koronasta aiheutuneet taloudelliset menetykset merkittävästi*. Valtiovarainministeriö korostaa, että *korvausten tasoa määritettäessä on keskeistä varmistaa, ettei toimenpiteitä rahoiteta samanaikaisesti kahdesta eri rahoituslähteestä ja siten ylikompensoida*. Tämä tarkoittaa, että siltä osin kuin korvauksen piirissä olevien toimenpiteiden resursseja rahoitetaan muualta rahoitusjärjestelmästä, kuntien peruspalvelujen valtionosuudella tai muin avustuksin, ja olemassa olevia resursseja käytetään koronatoimien toteuttamisessa, korvaustasossa on huomioitava vastaava vähennys.

Edelleen valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että pääministeri Marinin hallitus on vuoden 2020 budjettiriihen yhteydessä sitoutunut korvaamaan koronaan liittyvät välittömät kustannukset täysimääräisesti niin kauan kuin tautitilanne ja hybridistrategian toimeenpano sitä edellyttävät. Sekä tautitilanne että hybridistrategian toimeenpano ovat muuttuneet epidemian edetessä. Hybridistrategiaa, testaus- ja jäljitysstrategiaa sekä koronarokotusstrategiaa on myös päivitetty. *Koronaepidemian hoidossa on siirrytty asteittain voimakkaasta valtion ohjauksesta ja poikkeusjärjestelyistä kohti normaalia, joten myös taloudellisten vastuiden jakautumisessa on siirryttävä vähitellen normaaliin*. Tartuntatautien vastustamistyö sekä varautuminen terveydenhuollon häiriötilanteisiin ovat kunnan lakisääteisiä tehtäviä, joita rahoitetaan jo valtionosuusjärjestelmän kautta.

Koska tautitilanteessa on edetty kohti normaalia, *on perustelua, että avustuksia maksetaan testauksen, hoidon ja muiden välittömien kustannusten osalta vain tammi- ja kesäkuun väliseltä ajalta.* Oletuksena on, että koronasta on muodostumassa kausi-influenssan kaltainen osa pysyvää tautikirjoa ja sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusrakennetta. Myös *sote-uudistuksen näkökulmasta on erittäin tärkeää, että korona-avustukset eivät vääristäisi tai vääristävät mahdollisimman vähän vuoden 2022 kunnista hyvinvointialueille siirtyviä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen nettokustannuksia.* Vuoden 2022 kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen nettokustannukset ovat pohjana hyvinvointialueiden vuoden 2023 rahoitukselle. Kunnilta siirretään kustannuksia vastaava määrä tuloja hyvinvointialueiden rahoitukseen. Kuten perustelumuiotissa on kuvattu, vuoden 2022 korona-avustukset muiden avustusten ja tulojen lailla vähentävät hyvinvointialueiden rahoituksesta annettuun lakiin (617/2021) perustuen siirtolaskelman loppusummaa. Koska vuoden 2023 rahoitustaso on määritetty talousarvioiden mukaisesti, vuoden 2022 korona-avustukset tulevat vaikuttamaan vuoden 2022 toteutuneen ja 2022 talousarvion perusteella laskettaviin korjauseriin vuonna 2024. Mitä enemmän avustuksia vuodelta 2022 maksetaan, sitä pienempi on vuoden 2024 hyvinvointialueiden rahoitustaso. *Siten, jos avustuksilla kompensoitaisiin muita kuin lisäkustannuksia, aiheuttaisi se epäsuhtaa siirtyvässä rahoituksessa suhteessa siirtyviin tehtäviin.*

Koronarokotuksia koskevien avustusten maksamista myös loppuvuoden osalta voidaan perustella sillä, että halutaan edistää ja kannustaa ihmisten omaehtoista suojautumista taudilta rokottamisella turvaten näin terveydenhuollon kapasiteetin riittävyttä ja ehkäisten vakavia sairastumisia. Toisaalta myös kunnilla pitäisi olla vahva kannustin rokottamiseen huomioiden rokoteaineen maksuttomuus, kunnan tartuntatautien ehkäisy – tehtävä sekä se, että toimella voidaan välttää myöhempiä sairastamisia ja aiheutuvia hoitopäiviä.

Valtion koronatuilla kuntasektorille oli merkittävä vaikutus siihen, että kuntien ja kuntayhtymien taloustilanne oli hyvin vahva vuosina 2020 – 2021. Kuntatalouden yhteenlaskettu tilikauden tulos oli noin 1,7 mrd. euroa positiivinen vuonna 2020 ja vuoden 2021 tulos oli lähes yhtä vahva. *Ottaen huomioon valtion vuosina 2020 – 2021 maksamat huomattavat koronatuot kuntasektorille, yhteensä noin 5 mrd. euroa, kokonaisuutena voidaan katsoa, että pääministeri Marin hallituksen sitoumukset koronaan liittyvistä korvauksista kuntasektorille ovat tulleet täytetyiksi myös vuonna 2022.*

Valtiovarainministeriö kannattaa edellä perustelluin syin ehdotetun korvausmallin lähtökohtia vain lisäkustannusten ja ajallisesti rajatusta

korvaamisesta. Valtiovarainministeriö kuitenkin huomauttaa, että korvausmalli tulisi pystyä toteuttamaan momentille 33.60.38 vuonna 2021 varatun ja siirtyvän määrärahan puitteissa. Siltä osin kuin korvausmallin toimeenpano ei ole mahdollista huomioiden momentin määrärahan käyttötarkoituksia rajaava rakenne, tulisi muutokset toteuttaa lisätalousarviomenettelyssä ennen avustuksen toimeenpanoa.

Lopuksi valtiovarainministeriö esittää harkittavaksi rokottamisen korvaamista koskevan sääntelyn tarkentamista siten, että 6 §:n 2 momentissa tarkoitettussa arviossa otetaan huomioon Terveystieteiden- ja hyvinvoinnin laitoksen rokotesuositus, rokotettavan väestön määrä sekä arvio rokotekattavuudesta.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Budjettipäällikön sijaisena,
apulaisbudjettipäällikkö

Annika Klimenko

Tiedoksi

VM/BO
VM/KAO

VN/17578/2022-VM-53

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: